

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 marca 2021 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi w sprawie z powództwa M. P. przeciwko B. P. o zapłatę:

1. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 2640,13 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 31 lipca 2020 roku do dnia zapłaty;

zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1117 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Apelację od wskazanego wyroku złożyła strona pozwana, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu apelująca zarzuciła:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności aktu notarialnego z dn. 04.02.2005 r., zeznań powódki i pozwanej, a także dokumentacji medycznej potwierdzającej jej zły stan zdrowia, co skutkowało sprzecznym z zasadami logicznego rozumowania przyjęciem, iż powódka nie była i nie jest w obowiązku udzielania pomocy pozwanej, w tym zapłaty za nią czynszu w sytuacji gdy pozwana nie ma na to wystarczających środków i informowała o tym powódkę;

2. naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy z całokształtu materiału dowodowego wynika, że istnieją przesłanki uzasadniające nieobciążanie pozwanej kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego, takie jak m.in. zaawansowana choroba alzheimera, wysokie koszty utrzymania związane z koniecznością opłacania całodobowej opieki przewyższające miesięczne dochody pozwanej, a także dobrowolne i odpłatne zobowiązanie się powódki do udzielania pozwanej wszelkiej pomocy,

3. naruszenie art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji zasądzenie od pozwanej kosztów utrzymania lokalu numer (...) położonego w Ł. przy ulicy (...), w sytuacji gdy pozwanej na to nie stać, a powódka zobowiązała się świadomie i dobrowolnie w zamian za przeniesienie na nią prawa własności do spółdzielczego własnościowego lokalu mieszkalnego do udzielania pozwanej wszelkiej pomocy i opieki w chorobie a także bieżących sprawach życia codziennego.

W konsekwencji podniesionych zarzutów apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowanie pierwszoinstancyjnego, w tym kosztów zastępstwa wg norm przepisanych, a także o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym zasądzono koszty procesu i koszty zastępstwa do dnia zapłaty. Z ostrożności procesowej apelująca wniosła o nieobciążanie pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego, w tym kosztami zastępstwa procesowego na rzecz powódki, w przypadku oddalenia lub odrzucenia apelacji.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w tym postępowaniu, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy poczynił dodatkowo następujące ustalenia:

B. P. zmarła w dniu 23 października 2021 roku.

(kserokopia odpisu skróconego aktu zgonu – k. 148)

Postanowieniem z dnia 12 listopada 2021 roku Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie apelacyjne na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. z dniem 23 października 2021 roku.

(postanowienie – k. 150)

Postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2022 roku Sąd Okręgowy podjął zawieszony postępowanie z udziałem A. M. i E. P. jako następców prawnych pozwanej B. P..

(postanowienie – k. 161)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była o tyle zasadna, że skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku.

Na wstępie należy zaznaczyć, że ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy w zakresie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu (art. 227 k.p.c.) nie są obarczone błędem i znajdują oparcie w materiale dowodowym zgromadzonym w toku postępowania. Sąd Okręgowy przyjmuje zatem wskazanie ustalenia za własne.

Na wstępie wskazać należy, że art. 378 § 1 k.p.c. wyznacza granice rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym. Wynika z niego, że Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiąza go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55). Sąd odwoławczy samodzielnie ustala podstawę materialnoprawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania, nie wykraczając poza wnioski zawarty w apelacji i nie naruszając zakazu reformationis in peius oraz rozstrzyga o kosztach postępowania (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 maja 2021 r., V AGa 139/20, Legalis nr 2628080). Apelacja pozwanej została rozpoznana w takich właśnie granicach. Choć Sąd Okręgowy nie podzielił stawianych w apelacji zarzutów naruszenia przepisów postępowania, jak również przepisów prawa materialnego, dopatrył się naruszenia innych przepisów prawa materialnego, które skutkowało zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny wskazując, iż zobowiązanie powódki wskazane w akcie notarialnym stanowi umowę nienazwaną. Niemniej, użyte w umowie określenie „ustanawia na rzecz dziadka i jego żony bezpłatne prawo użytkownika spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) oraz garażu” należy interpretować jako zawarcie umowy użyczenia.

W myśl art. 710 k.c. przez umowę użyczenia użyczający zobowiązuje się zezwolić biorącemu, przez czas oznaczony lub nieoznaczony, na bezpłatne używanie oddanej mu w tym celu rzeczy. Wskazane w akcie notarialnym zobowiązanie powódki wypełniało znamiona umowy użyczenia. Powódka zobowiązała się bowiem do oddania w używanie dożywotnio lokalu mieszkalnego i garażu. Używanie to miało charakter nieodpłatny. W myśl zgodnego stanowiska orzecznictwa i doktryny umowę użyczenia należy uznać za umowę jednostronnie zobowiązującą (tak np. wyr. SA w Lublinie z 12.12.2012 r., I ACa 725/12, Legalis; wyr. SA w Łodzi z 7.5.2014 r., I ACa 1366/13, Legalis; wśród głosów doktryny por. m.in. J. Gudowski, w: J. Gudowski, Komentarz KC, t. 4, 2017, s. 1023). Jak wskazuje w przywołanym wyroku Sąd Apelacyjny w Łodzi, nie jest to umowa wzajemna, bo świadczeniu użyczającego nie odpowiada jakiegokolwiek świadczenie ze strony biorącego, co odpowiada utrwałonej linii orzeczniczej (por. przykładowo wyr. SN z 3.12.2009 r., II CSK 550/09, L.) oraz poglądom doktryny (por. przykładowo J. Gudowski, w: J. Gudowski, Komentarz KC, t. 4, 2017, s. 1023; Z. Gawlik, w: A. Kidyba, Komentarz KC, t. 3, cz. 2, 2014, s. 678). Wobec braku jakichkolwiek innych postanowień wiążących strony, na pozwanej nie ciążyły żadne obowiązki związane z przedmiotem użyczenia. Wskazać w tym miejscu należy, że art. 713 zdanie pierwsze k.c. przewiduje, iż biorący do używania ponosi zwykłe koszty utrzymania rzeczy użyczonej, jednakże w niniejszej sprawie nie wykazano, jakie koszty i w jakiej wysokości winna była ponosić pozwana jako zwykłe koszty utrzymania rzeczy użyczonej.

Za zwykle koszty utrzymania rzeczy użyczonej uznać należy te wydatki i nakłady, które pozwalają zachować rzecz w stanie niepogorszonym, zgodnym z jej właściwościami i przeznaczeniem (por. E. Lewandowska, *Zwykle*, s. 1146; J. Gudowski, w: J. Gudowski, *Komentarz KC*, t. 4, 2017, s. 1029; zob. także Z. Radwański, M. Orlicki, w: *SPP*, t. 8, 2011, s. 262; P. Stec, w: M. Habdas, M. Frasz, *Komentarz KC*, t. 4, 2018, s. 574). W judykaturze zetknąć się można ze stanowiskiem, w myśl którego za zwykle koszty korzystania z rzeczy użyczonej nie można uznać opłat ponoszonych na rzecz wspólnoty mieszkaniowej, z wyjątkiem należności za zużycie wody czy też wywóz nieczystości lub innych tej grupy kosztów (tak SA w Warszawie w wyr. z 20.12.2018 r., V ACa 54/18, L.).

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, że wobec braku jakichkolwiek szczegółowych ustaleń pomiędzy stronami w przedmiocie ponoszenia kosztów utrzymania rzeczy, tj. mieszkania i garażu, pozwana byłaby zobowiązana jedynie do ponoszenia zwykłych kosztów korzystania z rzeczy użyczonej, w tym przypadku opłat za zużycie wody czy wywóz nieczystości. Zatem roszczenie powódki w tym zakresie byłoby zasadne co do zasady, jednakże powódka nie udowodniła go co do wysokości. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy dotyczy całości opłat, jakie były związane z użytkowaniem lokalu mieszkalnego i garażu i jakie winna ponosić powódka na rzecz spółdzielni mieszkaniowej z tytułu przysługującego jej spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu. Z przedstawionych dokumentów nie wynika, jakie kwoty były uiszczane tytułem opłat za zużycie wody czy wywóz śmieci. Na podstawie przedstawionych przez powódkę dokumentów nie można wyliczyć, które koszty stanowiły zwykle koszty utrzymania rzeczy użyczonej w rozumieniu art. 713 k.c., z tego względu należało oddalić roszczenie w całości jako nieudowodnione.

Wobec wyżej wskazanej argumentacji, Sąd odwoławczy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo. Podkreślenia wymaga, iż w postępowaniu apelacyjnym sąd drugiej instancji, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób - w zasadzie - nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.). W konsekwencji, w razie uwzględnienia apelacji - z reguły - zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.), co miało miejsce w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze, że w przedmiotowej sprawie doszło do ponownej oceny dochodzonego roszczenia, analizy całości zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, które doprowadziło Sąd Okręgowy do uznania powództwa za niezasadne w kontekście normy art. 710 k.c., co w konsekwencji skutkowało zmianą zaskarżonego orzeczenia, ocena przez Sąd odwoławczy podniesionych w apelacji pozostałych zarzutów stała się tym samym zbędna.

Konsekwencją merytorycznej zmiany orzeczenia Sądu I instancji jest zmiana zawartego w nim rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., mając na uwadze, iż powódka przegrała w całości, wobec czego zasądził od powódki na rzecz pozwanych koszty procesu, na które składały się kwota 900 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika, ustalona na podstawie § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekał w oparciu o art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., uznając, iż powódka przegrała sprawę w całości. Zasądzona od powódki na rzecz pozwanej kwota 450 zł stanowi wynagrodzenia jej pełnomocnika za II instancję. Przy ustalaniu wysokości kosztów zastępstwa procesowego sięgnięto do unormowań zawartych z § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).